CONFISCAREA EXTINSĂ ŞI CRIPTOMONEDA
EXTENDED CONFISCATION AND CRYPTOCURRENCY

CZU: 343.272:004.056.55:336.7 DOI: 10.5281/zenodo.6618888

Mihai GARABA,
Doctorand, USM

Summary
In this study we aim to analyze the practical way to implement the extended confiscation of cryptocurrencies, as a security measure applied exclusively by the court, starting from the judicial nature of this criminal sanction. We aim to exemplify the methods of investigating for-profit crimes, which are the starting point for the application of the security measure - extended confiscation. At the same time, we are going to clarify the nature of extended confiscation in criminal proceedings, in order to see to what extent the judge, called to respect both domestic law and the principles established in C.E.D.O. jurisprudence, could apply the institution of extended confiscation to virtual currencies.

Keywords*: the extended confiscation, cryptocurrency, measure of safety, property, advantage, criminal proceedings.*

Introducere

Cercetarea ştiinţifică este şi o activitate de management, căci are în vedere procesul de organizare a cercetării, stabilirea etapelor şi a termenelor pentru fiecare în parte, corelarea etapelor cu termenele parţiale şi cu cel final al cercetării, o gestionare adecvată a resurselor materiale şi intelectuale ale cercetătorului [1, p. 148].

Orice fenomen sau realitate faptică, care are potenţial de a genera conflicte, ajunge la un anumit moment să fie reglementat de norme juridice, iar ansamblu nomelor juridice, grupate după relaţiile care le reglementează sau alţi indici, formează ramuri juridice.

Pentru ca normele juridice să fie înţelese, interpretate, aplicate şi perfecţionate este necesar ca ramurile juridice să fie cercetate. Progrese în domeniul dreptului sunt realizate de un şir de subiecţi: profesori, judecători, avocaţi, studenţi etc. Totodată, preocupările ştiinţifice asupra anumitor ramuri sau instituţii sunt realizate sub egida unei oarecare metodologii.

Prezentul studiu nu reprezintă o lucrare definitivată în domeniul confiscării extinse a criptomonedelor, fiind astfel un punct de pornire pentru o examinare amplă a acestui domeniu în cadrul tezei de doctorat, or la etapa actuală cercetarea posibilităţii aplicării în practică a instituţiei confiscării extinse se prezintă sub forma unor titluri de recomandare, propuneri şi sugestii pentru adoptarea unui cadru legal naţional şi cooperativ internaţional pe marginea acestui segment.

Unul din obiectivele principale al legii penale este identificarea, prevenirea şi combaterea infracţiunilor generatoare de profit, unde drept consecinţă apare

instituţia confiscării extinse a averii persoanelor recunoscute vinovete de comiterea a astfel de infracţiuni.

Treptat, confiscarea profiturilor obţinute pe cale infracţională, a devenit obiectivul central al sistemelor de drept penal, urmărindu-se, implicit, reducerea săvârşirii infracţiunilor generatoare de profit, astfel, activitatea autorităţilor este direcţionată nemijlocit spre definirea unor instrumente legale şi eficiente în scopul descoperirii şi confiscării bunurilor obţiunute ilicit, pentru a reduce tendinţa infractorilor de a se implica în asemenea acte infracţionale.

În context, măsura de siguranţă „confiscarea extinsă", reprezintă în sine o sancţiune de drept penal constând în măsuri de constrângere cu caracter preventiv care are drept scop înlăturarea unor stări de pericol generatoare de fapte prevăzute de legea penală.

Un aspect de o importanţă deosebită, rezidă în faptul că instituţia confiscării extinse, are o strânsă legătură cu dreptul european si jurisprudenţa CtEDO, reprezentând o măsură de siguranţă care scoate în evidenţă problematica aplicării în practică a acestei instituţii în diferite state europene.

Cert este faptul că autorităţile statului au anumite obstacole la îndeplinirea competenţelor de supraveghere şi de investigare în legătură cu utilizatorii criptomonedelor, iar procedeele de sechestrare, or eventual confiscare specială şi extinsă a criptomonedelor întâmpină anumite dificultăţi.

Conţinut

Trecând de la general spre particular, observăm că actualitatea implementării sau aplicării instituţiei confiscării speciale asupra criptomonedelor prezintă un interes teoretic şi practic de cercetare, anume din perspectiva faptului că, atît instituţia confiscării extinse este una relativ nouă în dreptul penal, cît şi faptul că criptomonedele reprezintă un „bun" sau „activ" al persoanei care nu se află în registrele publice de stat şi operarea cu aceste valute se efectuează aparent sub anonimat.

Aşadar, în timp ce *confiscarea specială* constă în trecerea, forţată şi gratuită, în proprietatea statului a bunurilor (inclusiv a valorilor valutare) utilizate la săvârşirea infracţiunilor sau rezultate din infracţiuni, atunci *confiscării extinse* sunt supuse şi alte bunuri, care, deşi nu au fost utilizate la săvârşirea infracţiunilor, însă provenienţa acestora rezultă din activităţi infracţionale [2].

În conformitate cu prevederile art. 132^1 Cod penal al RM, prin bunuri, în sensul art. 106, 243 şi 279, se înţeleg mijloace financiare, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, precum şi acte sau alte instrumente juridice sub orice formă, inclusiv în format electronic ori digital, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active).

În mod general, *„bun"* înseamnă un bun de orice natură, corporal sau incorporal, mobil sau imobil, precum şi actele juridice sau documentele care atestă un titlu sau un drept asupra unui astfel de bun. Prin *„bun"* se are în vedere *orice fel de bun,*

precum şi actul juridic ori documentul care atestă proprietatea asupra acestui bun sau alte drepturi referitoare la el (lit.d) art.2 din Convenţia ONU *împotriva criminalităţii transnaţionale organizate*) [3].

Luînd ca bază dispoziţiile normei indicate supra, stabilim că valorile (active) incorporale şi intangibile, este evidenţiată şi moneda virtuală sau criptovaluta, or în accepţiunea BNM, „monedele virtuale sunt active virtuale" [5].

Într-o accepţiune generală, *criptomoneda reprezintă monede virtuale sau digitale, nebancare, care permit şi în acelaşi timp asigură transferul unei valori patrimoniale prin intermediul unui sistem descentralizat, securizat prin intermediul criptografiei.*

Drept consecinţă, criptomoneda (indiferent de forma în care se prezintă: Bitcoin, Litecoin, Etherium, etc.) poate să reprezinte obiectul confiscării extinse, în cazul în care, aceste valori au fost destinate pentru săvîrşirea unei infracţiuni sau au fost obţinute pe cale infracţională.

Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană, prevede o definiţie extinsă a bunurilor care pot face obiectul îngheţării şi confiscării. Definiţia respectivă include documente sau instrumente juridice care atestă un titlu sau un drept asupra unor astfel de bunuri. Astfel de documente sau instrumente ar putea include, de exemplu, instrumente financiare sau documente care pot da naştere unor drepturi de creanţă şi care se află, în mod normal, în posesia persoanei căreia i se aplică procedurile relevante [6].

În opinia BNM, „utilizarea monedelor virtuale nu este reglementată în Republica Moldova. Acestea nu reprezintă o formă de monedă electronică în sensul Legii nr. 114 din 18.05.2012 privind serviciile de plată şi moneda electronică, iar activitatea privind emiterea şi tranzacţionarea lor nu este supusă supravegherii de către organul abilitat" [7].

Cu precădere celor indicate supra, stabilim că există o serie de riscuri care îi privesc pe utilizatorii criptomonedelor în procesele deţinerii, cumpărării sau tranzacţionării cu acest tip de monede, dar şi un cumul de circumstanţe care fac dificilă procedura de aplicare în practică de către autorităţile statului a cinstituţiei confiscării extinse.

Procedura confiscării extinse nu este direcţionată către o persoană în sensul stabilirii unei pedepse, ci direcţionată către recuperarea bunurilor care se află în proprietatea acesteia, provenite din activităţi infracţionale, scopul ei fiind recuperarea produselor ce derivă din infracţiuni, şi nu să stabilească vinovăţia pentru infracţiunile comise. Confiscarea extinsă ar trebui să fie posibilă în cazul în care instanţa consideră că bunurile sunt rezultatul unor activităţi infracţionale.

Prin urmare, problema autorităţilor statului apare atunci cînd la o anumită etapă procesual penală, intervine necesitatea de a aplica procedura confisării extinse a criptomonedelor, or pe de o parte avem situţia cînd persoana deţine criptomonede provenite din activităţi infracţionale, iar pe de altă parte, nu există un

mecanism de confiscare a portofelului electronic în care se deţin criptomonedele, deoarece nu există un registru public al valutei virtuale în Republica Moldova sau al administratorilor care gestionează criptomonedele.

Prin urmare, autorităţile statului au ajuns într-un colaps juridic, iar activitatea ilegală manifestată prin beneficierea de active sub formă de criptomonede provenite din activităţi infracţionale, au depăşit semnificativ activitatea organelor de resort şi respectiv se impune stricta necesitate de a interveni cu o serie de reglementări în ceea ce priveşte confiscarea extinsă a criptomonedelor.

Aşadar, la moment nu există reglementări clar definite pentru aplicarea instituţiei confiscării extinse acriptomonedelor, fapt care generează iniţierea unuor propuneri, sugestii şi opinii referitor la adoptarea unui cadru legal în acest sens.

Concluzii/recomandări/sugestii/

Urmare a celor evocate, constatăm faptul că pentru o analiză empirică primară a temei proiectului de cercetare doctorală, este nevoie de o aprofundare detaliată asupra metodelor sau procedeelor care urmează a fi aplicate de către autorităţile Republicii Moldova pentru a fi posibilă confiscarea criptomonedelor.

Practica mondială de investigare a criminalităţii cibernetice arată că arestarea şi confiscarea unei criptomonede necesită participarea operatorului acesteia sau a altui intermediar - proprietarul unei platforme de schimb de active cripto sau unei bănci comerciale. Platforma de schimb sau alt intermediar, în baza unei hotărîri judecătoreşti şi la cererea organelor de resort ale statului aplică sechestru pe anumite portofele electronice, iar ca rezultat, infractorii suspectaţi nu pot face tranzacţii cu monedele electronice pe care le deţin.

Confiscarea criptomonedelor este posibilă numai dacă cheia portofelului cripto este găsită în urma acţiunilor de investigaţie. Sechestrarea şi confiscarea bunurilor sunt precedate de lucrări de cercetare. În prima etapă, organul de urmărire penală identifică proprietarul portofelului suspect.

Totodată, organul de urmărire penală pune sub învinuire persoana, efectuează percheziţii şi sechestrează echipamentele suspecţilor, inclusiv unităţi flash cu chei de la portofelul electronic. La finalul acţiunilor de investigaţie, fiecare proprietar al fondurilor, trebuie să le transfere în mod independent în portofelele organelor de stat.

Totuşi, urmează a fi elaborat o serie de reglementări pe plan naţional şi în conlucrare cu alte state, ce ţin de operarea cu criptomonedele în general şi de confiscarea acestora în special, fapt care ar duce la uşurarea activităţii organelor de resort în aplicarea măsurilor de siguranţă sub formă de sechestru şi confiscarea extinsă, măsuri care se succed şi sunt interdependente, or în situaţia în care se aplică sechestru pe portofelele elctronice ale infractorului, de fapt este asigurată executarea ulterioară a măsurii de asigurare – confiscarea extinsă.

Pentru a putea fi definit clar faptul că confiscarea extinsă este posibilă şi asupra criptomonedelor, iniţial, în dispoziţia normelor codului penal al Republicii Molodva urmează a fi inclusă noţiunea de criptomonedă.

Constatăm deci că la moment, există două mari problematici cu care se confruntă instiuţia confiscării extinse în Republicii Molodva, aşadar pe de o parte instanţa de judecată urmează să identifice faptul că criptomonedele deţinute de către infractor, au fost obţinute ilegal, iar pe de altă parte nu este stabilită modalitatea sau procedura de confiscare a criptomonedelor.

Având în vedere faptul că prezentul raport vizează doar modalităţile de cercetare empirică prin prisma nivelului de digitalizare pentru Republica Moldova, cert este că, tematica raportului ar trebui să rămână obiectul unor dezbateri şi cercetări în perspectiva de lucru de viitor, autorul avînd drept scop reliefarea unor dimensiuni clare şi previzibile pentru elaborarea şi implementarea eficientă, în condiţiile practicii judiciare naţionale şi internaţionale analizate.

Din toată această aglomeraţie de circumstanţe, care pot deruta pentru început cercetătorul, deducem importanţa metodologiei. Metodologia, în cele din urmă, învaţă a face o muncă de cercetare, pentru dobândirea de fapte, pentru analiza lor critică, pentru compararea cu alte fenomene [4, p. 12].

Referinţe bibliografice:

1. Aramă E., Ciobanu R. *Metodologia dreptului: (Sinteze pentru seminar)*. Chişinău: CEP USM, 2011, 166 p.
2. S. Crijanovschi, I. Codreanu. Confiscarea specială şi confiscarea extinsă: standarde europene în confiscarea şi recuperarea activelor. În; *Studia Universitatis Moldaviae* (Seria Ştiinţe Sociale, 2019, nr. 11, p.43-51.
3. Convenţia Naţiunilor Unite împotriva criminalităţii transnaţionale organizate din 15.11.2000, ratificată prin Legea Republicii Moldova nr.15 din 17.02.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.36-38.
4. Rotaru M. Conceptele metodologie/metodică/metodologie specială: interpretare retrospectivă. În: *„Psychology and Special Education”*, Facultatea de Psihologie şi Psihopedagogie specială a Universităţii Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, ediţia nr. 4(29), 2012.
5. BNM avertizează că investiţiile în criptovalute implică riscuri înalte [citat 25.01.2022]. Disponibil:https://www.bnm.md/ro/content/bnm-avertizeaza-ca-investitiile-criptovalute-implica-riscuri-inalte.
6. Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European şi a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind îngheţarea şi confiscarea instrumentelor şi produselor infracţiunilor săvârşite în Uniunea Europeană [citat 25.01.2022]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L 0042&from=EN.
7. Moneda virtuală şi riscuri asociate [citat 27.01.2022]. Disponibil: https://www.bnm.md/ro/content/moneda-virtuala-si-riscuri-asociate.